

Artificiellt rev vid Fyn

Den gamla Ærøsundsfærjan har blivit ett trevligt dykmål

TEXT: HENRIK ZIMMERMANN FOTO: HENRIK ZIMMERMANN OCH LARS KIRKEGAARD ÖVERATT AV: STEN MEYER

Få danska dykare kan ha missat att det har tillkommit en ny dykplats i öriket. Det handlar om M/F Ærø Sund som har sänkts på tjugo meters djup i det sydfynska öhavet, ca 1,2 km från Ballens Hamn. Det handlar inte bara om ett nytt vrak, utan också om ett projekt som skapar ett rikare marint liv och tillväxt i områdets besöksnäring.

DEN 5:E OKTOBER på eftermiddagen ljöd signalhornen från de församlade båtarna utanför Ballens hamn. Den gamla färjan M/F Ærø Sund drog sin sista suck och sjönk under luft- och vattensprut. Det var en märklig upplevelse att se en så stor färja, byggd för att flyta på ytan, ge upp och försvinna under ytan. Antiklimax var fullbordat när de sista krusningarna på ytan lagt sig och det enda som återstår är några bubblor om stiger upp till ytan och de två gula specialmärkena som markerar ut fartygets för och akter.

Det är inte var dag som man på nära håll har möjlighet att beskåda en kontrollerad sänkning av ett så stort fartyg. Sänkningen dokumenterades också av kameror monterade inne i fartyget, som visade hur vattnet först tränger in för att till sist fylla hela durken. Sänkningen var kulmen på att långt arbete med att få alla tillstånd för sänkningen.

Lars Kirkegaard riggar kameror som filmer under sänkningen.

➤ Avslag

Planerna på att sänka färjan, dels för att skapa ett dykmål, dels för att skapa ett konstgjort rev startade 2012 när det kommunägda turistrådet "Naturturisme I/S" stod som en av initiativtagarna till projektet. Samma år så skickades en ansökan till danska sjöfartsverket, som 2013 avslag ansökan med motiveringen. "Sjöfartsverket finner att skeppsvrak och liknande inte naturligt hör hemma på havsbotten...". Detta fick dock inte initiativtagarna att ge upp, utan de överklagade beslutet till den dåvarande kommunikationsministern Henrik Dam Kristensen. En regeringsombildning ledde till att det föll på den nya kommunikationsministern Pia Olsen Dyhr att avgöra ärendet. Hon gick på myndighetens linje och avvisade överklagandet med hänvisning till miljön.

De miljömässiga aspekterna hade dock redan undersökt noga av bland

annat experter från konsultfirman Cowi som på färjan inte kunde hitta några miljöfarliga material som inte kunde avlägsnas i samband med rengöring innan en eventuell sänkning. Kontakt togs med miljödepartementet och till slut får Naturturisme I/S den 1 juli 2014 tillstånd till sänkning, knappt två år efter projektets start.

M/F Ærø Sund är inte det första fartyg som sänks in danska farvatten med mål att skapa ett rikare marint liv på havsbotten och skapa nya dykmål. I mitten av maj 2013 kunde H.K.H. kronprins Fredrik inviga Salling Aquapark vid Glyngøre, där man tidigare hade sänkt två vrak (där det ena var en svensk minsväpare), en stridsvagn och en större grotta i betong.

Färjan Ærø Sund

M/F Ærø Sund var Danmarks sista privatägda järnvägsfärja som fram

till 1999 gick på linjen mellan Svendborg och Ærøskøbing. Färjan byggdes 1960 och var på sin tid en hypermodern färja där passagerarna kunde se på TV.

Innan sänkningen rådde delade meningar om att sänka färjan och det fanns många känslor kring att färjan skulle sluta sin karriär på havsbotten. Detta var inte utan orsak, färjan hade en stark kulturhistorisk anknytning till området, i synnerhet för öborna för vilka färjan med sina karakteristiska linjer i det närmaste hade uppnått ikonstatus.

Anpassad för dykare

De karakteristiska linjerna syns fortfarande när färjan står på botten, men delar av bogporten och akterdörrarna är borttagna. Det skulle ha varit spännande om bogporten satt på plats eller stor halvöppen. Av säkerhetsskäl och för att ge bättre åtkomst beslöt man att ta bort dem

➤ så att man utan problem kan simma direkt in på vagndäck. Rälsten där man en gång i tiden körde tågagnarna kan fortfarande ses på däckets men de djupa spårerna är igenfyllda, förmodligen i samband med att färjan byggdes om då den inte längre skulle frakta tåg. Fortsätter man längs vagndäck så kommer man till några stora öppningar ner i fartygets inre där de två stora dieselmotorerna en gång mullrade i takt. Stillheten vila nu över fartyget och inget av maskineriet återstår. Bägge motorerna plockades innan sänkningen ur genom de fyrkantiga hålen i vagndäck.

När man simmar inne på vagndäck då finns det flera möjligheter att simma ut genom stora hål som är skurna ur fartygssidorna. Från däck till tak är det drygt fyra meter, och om man simmar upp längs väggarna på vagndäck så finns det stora hål så att man kan simma vidare in i korridorerna och vidare upp till salongen som ligger bakom kommandobryggan. Här kan man antingen simma vidare in i styrhytten där skepparen en gång regerade, eller åt andra hållet ut på akterdäck.

På akterdäcket hittar man den karakteristiska skorstenen, som fortfarande har lite av sin svart-vit-röda färg kvar. Den har dock aldrig fungerat som skorsten utan har istället rymt en mindre kiosk och en liten 1:a klass-salong.

Tillbaka på vagndäck kan man ➤

M/F Ærø Sund II

Byggår:	1960
Sjösatt:	1960-03-28
Sänkt:	2014-10-05
Byggnadsvarv:	Husumer Schiffswerft AG., Husum-Nordsee, Tyskland
Längd över allt:	54,75 m
Bredd:	9,88 m
Djupgående:	2,51 m
Bruttotonnage:	873 ton
Huvudmaskineri:	2x Mak MAU 423 Diesel – på tillsammans: 800 hk
Servicefart:	13 knop
Antal passagerare:	700
Antal fordon:	40 personbilar eller 7-8 lastbilar
Antal järnvägsagnar:	5-6 godsagnar

Ærø Sundsfärjan byggdes för att frakta tågagnar och passagerare från Svendborg till Æreskøbing och var i drift fram till 1999, när den nya färjan tog över trafiken. Under färjans knappt 40-åriga historia har endast gjorts ett fåtal förändringar. 1970 så däckades förskeppet över och 1990 så ersattes huvudmaskineriet med två Deutz MWM D440-6 på tillsammans 1060 hk.

Efter att färjan har tagits ur trafik så lades den upp i Æreskøbing i väntan på försäljning. Efter ett år så blev färjan såld och seglade några år runt mellan olika hamnar som scen för uppträdanden och utställningar. 2006 lades färjan åter upp, denna gång i Svendborg med oklara framtidsutsikter. I stormen den 6:e december 2013 lossade färjans förtöjningar och den kolliderade med hamnens flytdocka. Både färjan och dockan skadades, dock utan att ta in vatten.

På sommaren 2014 fick man till slut lov att sänka färjan. Efter miljösanering bogserades färjan ut till positionen och den 5:e oktober klocka 14.00 började man pumpa in vatten i färjan. Kort därefter började färjan sjunka och lägger sig på botten i perfekt upprätt läge.

➤ simma ner genom de stora hålen till maskinrummet och vidare till den nedre salongen, byssan och manskapshytterna. Innerväggarna som tidigare fanns på nedre däck är borttagna och hela insidan av Ærø Sund liknar nu en katedral med pelare som bär upp vagnäck. Durken är barlastad med sand för att säkerställa att färjan inte skulle kantra i samband med sänkningen.

All fast och lös utrustning togs i land innan skänkningen för att säkerställa att inget miljöfarligt

följde med ner i djupet. Man får släppa loss fantasin för att föreställa sig hur bryggan, salongerna och maskinrummet en gång såg ut. På olika platser i färjan finns det nu informationstavlor som visar var man är på vraket och som med foton från färjans storhetstid hjälper fantasin på traven. ■

Glöm inte dykflaggan (Flagga A) vid dykning på färjan, och se till att ha en båtförare kvar i båten under dyket.

Sidohistoria 1

Det är inte gratis att sänka en färja

Innan den gamla Ærø Sundsfärjan kunde sänkas krävdes det en miljöundersökning av fartyget för att fastställa om det fanns giftiga eller miljöfarliga ämnen ombord som inte skulle gå att få bort i samband med sanering av färjan. Därefter utfördes själva saneringen då allt i fartyget demonterades, maskineri, mellanväggar, elinstallationer, instrument och inredning. Efteråt var ett tomt skal kvar. Sedan skulle skrovet anpassas för säker dykning genom att skära upp stora hål i vraket så att dykare säkert kan simma in och ut. Slutligen skulle färjan sänkas av fackfolk så att det var säkert att den skulle hamna upprätt på botten.

Allt detta kostade mycket pengar, närmare bestämt 1,7 miljoner danska kronor. En del av finansieringen bestod i ett bidrag från ”Fiskeri LAG Fyn” drygt 800 000 DKK Svendborgs kommun bidrog med 200 000 DKK till projektet.

Sidohistoria 2

Alla var inte pigga på att färjan skulle sänkas

För några var det ett vemodigt farväl till en gammal dam som hade tjänat dem väl, för andra var det ett ny och spännande attraktion på botten. Det var känslösamt vid sänkningen men många fokuserade på minnen av fina stunder ombord. Dock var det några som försökte förhindra sänkningen. En anmälan om olaglig bogsering gjordes, och anmälaren hävdade att det skulle vara en lots ombord på bogserbåten. Lots eller inte så bogserades färjan ut till positionen där den skulle sänkas. En annan person hade hotat att kedja sig fast på färjan för att på så sätt förhindra sänkningen. Vederbörande hade dock inte fått reda på när färjan skulle bogseras ut och kom för sent. Efterföljande försök att få skjuts ut med någon annan båt lyckades inte heller...

Dykning på Ærøsund

Färjan sänktes ca 500 m från land och är därför endast åtkomlig med båt. Det finns flera möjligheter att sjösätta i närheten, och de lokala dykcentren kommer med stor sannolikhet ha med färjan bland sina utfärds mål.

Närmaste sjösättningsramper

Ballen Havn: Närmaste ramp ligger Ballen Hamn, som dock är privat, så sjösättning kan endast ske efter överenskommelse då bommen kan öppnas. Dykare är välkomna men se till att uppföra er så att dykare också fortsätter att vara välkomna i fram-tiden.

Position Ballen havn: 55°02,5'N 10°28,4'E

Rantzausminde Lystbådehavn:

Hamnen ligger lite längre bort ca 3,5 sjömil från vraket. Rantzausminde Lystbådehavn är en allmän hamn som är lättåtkomlig och med goda parkeringsmöjligheter nära sjösättningsrampen. Användning av rampen är avgiftsbelagd och passerkort betalas i förskott.

Position Rantzausminde Lystbådehavn:
55°02,1'N 10°32,6'E

M/F Ærøsund

Det är lätt att hitta vraket. Vraket är märkt med två gula bojar, som markerar fören och aktern. Bojen är långt västerut markerar fören. För din säkerhet, ha alltid med dig en SMB under dyket.

Position: 55°02,1'N 10°27,4'E

Djup på botten: 20 meter

Djup ovanpå:

6 meter (grundast är skorstenen som finns mitt på vraket).

Glöm inte dykflaggan (Flagga A) vid dykning på färjan, och se till att ha en båtförare kvar i båten under dyket.

VÄDERÖARNA

Vi erbjuder Sveriges
bästa naturdykplatser!
Öppet året runt!
Hamburgsund

DYK-LEIF
www.dykleif.se

Bo, Ät & Dyk med oss!
0525-330 80 info@dykleif.se

Foto: Stefan Beskow

UTFÄRDER
Sedan 1975

« en lykt for alle forhold »

HI-MAX

CREE XM-L U3*3 3000 lumen

Maximum 3 hours burn time

Battery pack 4400mah

Aluminum reflector Waterproof IPX6

MARIN FOTO
www.marinfoto.no
Tlf. 920 23 248

Utbildning - Service - Försäljning

**HIGH COAST
DIVING**

www.highcoastdiving.com